

SARDAR PATEL UNIVERSITY
M.A. (II Semester) EXAMINATION
Monday, 23rd April 2012
11 am - 2 pm

PA02ESOC02 : SOCIOLOGY : RURAL CHANGE AND DEVELOPMENT

Total Marks: 70

Note : Attempt all questions.

Q.1 Fill in the blanks. (10)

- (1) The Panchayati Raj was begun in India in the year _____.
(1947, 1959, 1961)
- (2) _____ is the resisting factor of community development.
(Co-operative aptitude, absence of co-operative, absence of rain)
- (3) The rural joint family result in the nuclear family due to _____.
(Westernization, Socialization, Industrialization)
- (4) The _____ production has increased as a result of Green Revolution.
(agricultural, milk, industrial)
- (5) Due to migration the number of _____ class of the rural community declines. (dependent, productive, wealthy)
- (6) The farm labourers are _____ by the landlords.
(Protected, nurtured, exploited)
- (7) The rural economy depends upon _____.
(rushi, krushi, Pashu-Palan)
- (8) The _____ type of Unemployment is found in the rural society.
(Permanent, Seasonal, Voluntary)
- (9) Due to _____ the number of agricultural labourers increases.
(electricity, urbanisation, the division of Agricultural land)
- (10) The condition of _____ is more Pathetic.
(Marginalised farmers, big farmers, businessmen)

Q.2 Define unemployment. Discuss the reasons, results and remedies of the rural unemployment. (15)

OR

Q.2 Explain the importance of Social factors in the process of the development of rural India.

Q.3 Give a brief history of Panchayati Raj in India and explain its effects on the rural society. (15)

OR

Q.3 Define the community Development scheme and show its aims. Explain in detail the community Development scheme.

Q.4 Define migration and show its types. Explain in detail the rural migration. (15)

OR

Q.4 What is co-operative activity ? What is rural development ? Explain the rural development done through co-operative activity.

Q.5 Define movement. Discuss in detail various farmer-movements in India. (15)

OR

Q.5 Write short-note.

- (1) Landless labourers (2) The effect of globalization on the rural social structure.

ગુજરાતી તરજૂમો

નોંધ : બધા પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

કુલ ગુણ : ૭૦

પ્ર.૧ ખાલીજગ્યા પૂરો.

(૧૦)

(૧) ભારતમાં પંચાયતી રાજ નો પ્રારંભ વર્ષમાં થયો હતો. (૧૯૪૭, ૧૯૫૯, ૧૯૬૧)

(૨) સામુદાયિક વિકાસ યોજનાનું અવરોધક પરિબલ છે.

(સહકારનો અભિગમ, સહકારનો અભાવ, વરસાદનો અભાવ)

(૩) ને પરિણામે ગ્રામીણ સંયુક્ત કુટુંબ વિભક્ત કુટુંબ થાય છે.

(પશ્ચિમીકરણ, સામાજિકરણ, ઔદ્યોગિકરણ)

(૪) હરિયાણી ક્રાંતિને કારણે ઉત્પાદનમાં વધારો થાય છે. (ખેત, દૂધ, ઔદ્યોગિક)

(૫) સ્થળાંતરને કારણે ગ્રામીણ સમુદાયમાંથી વર્ગની સંખ્યા ઓછી થાય છે.

(આધારિત, ઉત્પાદક, ધનિક)

(૬) જમીન માલિકો દ્વારા ખેતમજૂરોનું થાય છે. (રક્ષણ, પોષણ, શોષણ)

(૭) ગ્રામીણ અર્થવ્યવસ્થા પર આધારિત છે. (ઋષિ, કૃષિ, પશુપાલન)

(૮) ગ્રામીણ સમુદાયમાં બેરોજગારી જોવા મળે છે. (કાયમી, ઋતુગત, સ્વૈચ્છીક)

(૯) ને કારણે ખેત મજૂરોની સંખ્યામાં વધારો થાય છે.

(વીજળીકરણ, શહેરીકરણ, ખેતીની જમીનના વિભાજન)

(૧૦) ની સ્થિતિ વધુ દયનીય છે. (સીમાન્ત ખેડૂતો, મોટા ખેડૂતો, વેપારીઓ)

પ્ર.૨ બેરોજગારીની વ્યાખ્યા આપો. ગ્રામીણ બેરોજગારીના કારણો, પરિણામો અને ઉપાયોની ચર્ચા કરો.

(૧૫)

અથવા

પ્ર.૨ ગ્રામીણ ભારતના વિકાસની પ્રક્રિયામાં સામાજિક ઘટકોનું મહત્વ સમજાવો.

પ્ર.૩ ભારતમાં પંચાયતીરાજનો સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ આપો અને પંચાયતીરાજની ગ્રામીણ સમાજ પર થયેલી અસર સમજાવો.

(૧૫)

અથવા

પ્ર.૩ સામુદાયિક વિકાસ યોજનાની વ્યાખ્યા આપો અને તેના ઉદ્દેશો દર્શાવો. સામુદાયિક વિકાસ યોજનાની વિગતે સમજૂતી આપો.

પ્ર.૪ સ્થળાંતરની વ્યાખ્યા અને પ્રકારો જણાવો. ગ્રામીણ સ્થળાંતર અંગે વિગતે સમજૂતી આપો.

(૧૫)

અથવા

પ્ર.૪ સહકારી પ્રવૃત્તિ એટલે શું ? ગ્રામીણ વિકાસ એટલે શું ? સહકારી પ્રવૃત્તિ દ્વારા થયેલ ગ્રામીણ વિકાસની સમજૂતી આપો.

પ્ર.૫ આંદોલનની વ્યાખ્યા આપો. ભારતમાં થયેલા વિવિધ ખેડૂત આંદોલનની વિગતે ચર્ચા કરો.

(૧૫)

અથવા

પ્ર.૫ ટૂંકનોંધ લખો.

(૧) જમીન વિહોણા ખેતમજૂરો (૨) વૈશ્વિકરણની ગ્રામીણ સામાજિક માળખા પર અસર
